

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

DIPLOMSKA NALOGA

Hojka-Ana Šober

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT
Kineziologija

**Zaznavanje vpliva športa na nacionalno identiteto
Slovencev: študija primerov.**

DIPLOMSKA NALOGA

MENTORICA:

doc. dr. Saša Cencić Erpič, univ. dipl. psih.

RECENZENTKA:

prof. dr. Mojca Doupona Topič, prof. šp. vzg., mag. med. prod.

Avtorica dela:

Hojka-Ana Šober

Ljubljana, 2013

Zahvaljujem se svoji mentorici doc. dr. Saši Cecić Erpič, univ. dipl. psih. in recenzentki prof. dr. Mojci Douponi Topič, prof. šp. vzg., mag. med. prod. za vso strokovno pomoč pri ustvarjanju moje diplomske naloge.

Ključne besede: šport, nacionalna identiteta, mediji, narod, športniki.

Zaznavanje vpliva športa na nacionalno identiteto Slovencev: študija primerov.

Hojka-Ana Šober

IZVLEČEK

Diplomska naloga proučuje šport z vidika sredstva za krepitev in negovanje nacionalne identitete Slovencev. Poudarek je bil na vlogi športnikov v tem procesu; zanimalo nas je, kako vrednotijo vlogo športa in športne dosežke v odnosu do nacionalne identitete Slovencev in njihovo mnenje, ali uspešni športni dosežki vplivajo na priljubljenost športne panoge. Prav tako smo želeli izvedeti, ali ocenjujejo vlogo medijev za pomembno pri oblikovanju podobe športa.

Diplomska naloga je raziskovalno empirično delo. Raziskovalna metoda, ki smo jo uporabili, je bila študija primerov; ob tem smo opravili analizo vsebine pisnih virov. V študijo so bili vključeni štirje športniki, ki dosegajo športne rezultate na svetovnih pokalih in svetovnih prvenstvih, ter so šele kratek čas medijsko izpostavljene osebe. Za potrebe študije smo razvili vprašalnik, na podlagi katerega smo izvedli pol-strukturirane intervjuje s športniki.

Iz dobljenih rezultatov smo sklepali, da se mladi športniki še ne zavedajo vloge, ki jo imajo v procesu krepitev nacionalne identitete s pomočjo športa kot sredstva. Športniki priznavajo vlogo športa pri ohranjanju nacionalne identitete vendar, mu ne pripisujejo posebne vrednosti. Medije ocenjujejo kot pomembne pri oblikovanju podobe športa in vrednotenju športnih rezultatov. Menijo, da športni dosežki pripomorejo k priljubljenosti določene športne panoge, vendar jih ne ocenjujejo kot najpomembnejše. Športni dosežki so ena od oblik promocije države po svetu, zastopanje države na tekmovanjih zanje ni pomemben motiv. Sklepamo, da se bo odnos športnikov do teh tem spremenil tekom razvoja njihove športne kariere, zato bi bilo zanimivo to študijo ponoviti.

Perception of sport influence on national identity of the Slovenian people: case study.

Abstract

This Bachelor's thesis addresses sport and its role in the formation of a national identity. The emphasis was on the role that athletes have in this process. The main goal of the thesis was how they evaluate the role of sport and sports results in the relationship to the national identity of the Slovenian people, and we were also interested in their review on the presumption that successful sports results influence the sport popularity. We were studying how important athletes see the role of media in forming the image of sport.

Bachelor's thesis is an empirical survey. Case study was carried out as the research method and also the analysis of articles and written sources was included. Four athletes were included in the study. They compete in world cups and world championships and are yet not well known to the public. A questionnaire was developed for the purposes of the study, which we then used for half structured interviews with the athletes.

Based on the results we concluded that young athletes do not recognize their role in the process of preserving and fortifying the national identity as also the meaning of sport in this process. Athletes acknowledge the role of sport in formulation of national identity but they do not stress the importance and the meaning of itself. They rate media as an important part in validation of sports results and in the forming of the image of sport. In their opinion good sports results help different sports become popular but they think sports results are not among the most important factors that make a sport popular. Sports results are also acknowledged as a good way of promoting one country in the worldwide. We conclude that the athletes' attitude toward this topic will change during their sport career, so we foresee that a repetition of this survey would be interesting.

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	NACIONALNA IDENTITETA.....	2
1.2	SLOVENC I IN NACIONALNA IDENTITETA	5
1.3	NACIONALNA IDENTITETA IN ŠPORT	8
1.4	ŠPORT IN NACIONALNA IDENTITETA V SLOVENIJI.....	9
2	EMPIRIČNI DEL ŠTUDIJE	14
2.1	UDELEŽENCI	14
2.2	INSTRUMENTI	16
2.3	POSTOPEK	16
3	REZULTATI	18
3.1	PRILJUBLJENE ŠPORTNE PANOGE	18
3.2	JAVNA PREPOZNAV NOST	21
3.3	MEDIJI	22
3.4	NACIONALNA IDENTITETA.....	25
4	RAZPRAVA	30
5	SKLEP	34
6	VIRI	36
6.1	INTERNETNI VIRI	37

1 UVOD

V diplomski nalogi »Zaznavanje vpliva športa na nacionalno identiteto Slovencev: študija primerov« bomo obravnavali pojem šport z vidika sredstva za krepitev in ohranjanje nacionalne identitete Slovencev in vlogo športnikov v tem procesu. V nadaljevanju bomo analizirali odnos slovenskih športnikov do športa in športnih rezultatov ter kako vrednotijo vlogo športa in športnih dosežkov v odnosu do nacionalne identitete Slovencev. Zanimalo nas bo tudi, kako ocenjujejo vlogo medijev pri vrednotenju športa in športnih dosežkov. Slednje nas bo zanimalo predvsem zato, ker so to mladi športniki, ki dosegajo vrhunske rezultate in so šele kratek čas izpostavljeni pozornosti medijev.

Šport v povezavi z nacionalno identiteto je bil v slovenskem znanstveno-kulturnem prostoru že raziskovan, vendar pa ne z vidika zaznavanja športnikov. To je osrednja tema diplomske naloge. Zanimalo nas bo mnenje športnikov, ki postajajo medijsko prepoznavne osebe, o vplivih športa na nacionalno identiteto, priljubljenosti športnikov in njihovih športnih panog. V nalogi bomo izhajali iz predpostavk, da so slovenski športniki ponosni, da zastopajo Slovenijo na pomembnih tekmovanjih; da dojemajo šport kot sredstvo ohranjanja nacionalne identitete; da uspešni športni dosežki vplivajo na priljubljenost športne panoge in da ocenjujejo vlogo medijev za pomembno pri oblikovanju podobe športa.

Tema diplomske naloge je zanima tudi za nadaljnje raziskovanje. Zanimivo bi bilo izvesti »follow up« študijo, v kateri bi spremljali, kako se zaznavanje športa v povezavi z nacionalno identiteto spreminja skozi športno kariero.

Nacionalna identiteta je po mnenju Južniča (1993) del skupinske identitete ali del kolektivne kulturne identitete (Smith, 1991). Posameznik se preko športa lahko poistoveti

z določenim narodom, skupino ali državo in tako poteši svojo potrebo po pripadnosti ter skozi šport krepi svojo nacionalno identiteto. Šport s svojimi deli postane simbol in športna tekmovanja postanejo način skozi katerega se ohranja narodnost in narodna pripadnost. Zaradi izredne atraktivnosti športa je le-ta postal izredno priljubljen po celem svetu in zanimiv za medije. Doupona Topič in Petrović (2007) trdita, da je zveza med medijem, v tem primeru televizijo, in športom taka kot »Poroka v nebesih« (str. 121). Medij je v sodobni družbi postal eden izmed pomembnejših socializatorjev (primarnih in sekundarnih) in tako ljudje preko medijev in športa sprejemajo družbeno želene vrednote in norme.

Na podlagi te trditve lahko posplošimo, da šport v življenju posameznika danes igra zelo pomembno vlogo. Šport je bil prisoten skozi vso zgodovino kot del človeške kulture, tako je tudi danes; sodobni vrhunski šport je postal ena izmed temeljnih oblik množične kulture postmodernih družb. Zavzema vse bolj pomembno mesto pri oblikovanju slovenske nacionalne identitete, hkrati pa pragmatične potrebe slovenskega nacionalističnega diskurza in zgodovinski temelji slovenske nacionalne identitete v določeni meri pogojujejo in oblikujejo razvoj pomembnosti in vrednotenje posameznih športnih panog v družbi (Huizinga, 1992).

1.1 NACIONALNA IDENTITETA

Nacionalna identiteta je v tesni povezavi s pojmi etnija, narod in nacija (Južnič, 1993). Pojmi so med seboj prepleteni in drug drugega nadgrajujejo. Uporabimo jih lahko za opredelitev skupine ljudi, ki jih veže zavest o skupni pripadnosti, skupni kulturi in jeziku. Beseda etnija izhaja iz grške besede *ethnos*, kar pomeni pleme, narod, pogansko ljudstvo (Vrbinc, 1982). Pojmujemo jo skoraj kot plemensko skupnost, ki se kasneje preoblikuje v narod. Tako kot narod, etnijo veže skupna zgodovina in želja po nadaljevanju enotnosti kot skupnost. Pri narodu že opazimo željo po politični nadgradnji in ima v primerjavi z etnijo poudarjeno ideološko in politično dimenzijo. Beseda nacija izvira iz latinske besede »natio« ali »nasci« kar pomeni rojen, roditi se, narod (Vrbinc, 1982). Pri naciji pa ne

govorimo samo o kulturi, ampak tudi o težnji po lastni državi ter o politiki zgrajeni okoli pravne države in državnosti. S tem se preoblikovanje iz etnije v nacijo tudi zaključí.

Identiteta je pojem, ki ga lahko vsak posameznik dojema drugače. Čeprav obstajajo definicije in razlage, ki jo tako in drugače interpretirajo, je razlaga identitete odvisna od posameznika. V slovarju tujk (Vrbinc, 1982) je pojem *identiteta*, obrazložen z enakostjo dveh stvari, identičnostjo oziroma »isto(vetnostjo)«. Južnič (1993) v svojem delu *Identiteta* pojem pomensko razčleni v različne identitete; za namen pričujoče naloge sta zanimiva predvsem dva vidika identitete. *Osebna identiteta* se nanaša na posameznika in je sestavljena iz avto-identifikacije (to, kar posameznik sam sebi pripiše) in identifikacije (ki je posamezniku določena od drugih oziroma je družbeno dodeljena identiteta) ter *skupinska identiteta*, ki je vezana na družbo.

Nacionalna identiteta ima tako kot identiteta več razlag in definicij, za potrebe naloge se bomo osredotočili na definiciji Južniča (1993) in Smitha (1991).

Južnič (1993) opredeljuje nacionalno identiteto kot skupinsko identiteto in eno izmed najbolj zapletenih in večplastnih identitet. Šlo naj bi za nedokončan pojem, ki ga po njegovem mnenju ne moremo definirati, zaradi slabe razlage pojma nacija, iz katere izhaja nacionalna identiteta. Da bi bolje razumeli pojem nacionalne identitete, ga bomo skušali obrazložiti s pomočjo etnične identitete. Ta je z nacionalno identiteto povezana oziroma je v soodvisnosti z njo. Etnična identiteta je posamezniku dana ob rojstvu in je vezana na neko ustaljeno skupnost. Opredeljujejo jo štirje vidiki: bivalna ali teritorialna, biološka-generična, jezikovna in politična (Južnič, 1993). Iz tega lahko sklepamo, da je nacionalna identiteta posamezniku določena z rojstvom, saj je vezana na jezik, ki ga govori, ozemlje, na katerem živi in državo, v kateri biva. Kljub posplošitvi na nacionalno identiteto, je potrebno vseeno upoštevati, da se prostor, v katerem živimo, ali država, katere državljani smo, ne skladata vedno z opredeljeno nacionalno identiteto.

Etnično identiteto oziroma, če posplošimo, nacionalno identiteto, dobimo, v skladu s teorijo, od družbe ob rojstvu in je del nas skozi vse življenje. Zato pravimo, da je nacionalna identiteta izrazito skupinska identiteta. Južničeva teorija (1993) nacionalno identiteto razlaga kot del skupinske identitete.

Podobna je definicija Smitha (1991), ki navaja, da je nacionalna identiteta del kolektivne kulturne identitete. Smith (1991) navaja, da je posameznikova osebna identiteta zgrajena oziroma sestavljena iz več vrst identitet in vlog: družinske, spolne, teritorialne, razredne ali družbeno-ekonomske, verske in etnične ali regionalne. Identiteta in vloge se skozi življenje spreminjajo oziroma po potrebi prenehajo obstajati. Nacionalna identiteta nastane iz posameznikove potrebe po pripadnosti. Jasna je povezava z etnično identiteto, saj ima po tej teoriji nacionalna identiteta pet pomembnih značilnosti oziroma elementov iz katerih naj bi bila sestavljena: ozemlje (zgodovinsko vezano na tam živeče pripadnike), kultura, zakonodaja ali pravno-politični element in ekonomija (Smith, 1991). Te značilnosti so podobne štirim vidikom, s katerimi Južnič (1993) opredeljuje etnično identiteto. Nacionalna identiteta je torej bolj kompleksen pojem, sestavljen iz več tesno povezanih elementov, ki vplivajo drug na drugega.

Nacionalna identiteta tako ni vezana na državo, je pa velikokrat v tesni povezavi z državno identiteto (Južnič, 1993; Smith, 1991). Za primer lahko vzamemo posameznika, ki se opredeljuje kot Slovenec, živi na ozemlju Republike Slovenije in govori slovenski jezik. Na nacionalno pripadnost ga poleg ozemlja in jezika veže več elementov. Ti elementi so zastava, himna, valuta in grb (Barle, 2008), prav tako tudi skupna zgodovina, nacionalna zavest, kultura (Južnič, 1993; Smith, 1991). Ti simboli negujejo, vzdržujejo, ohranjajo in krepijo nacionalno identiteto v njenih bistvenih lastnostih (Južnič, 1993). Izjeme so na primer narodi (Kurdi, Baski, Židi do 2. svetovne vojne, Tuaregi idr.), ki živijo v določenih državah, vendar se njihova nacionalna identiteta na sklada z državno.

Oba zgoraj navedena avtorja se strinjata, da je nacionalna identiteta kompleksen skupinski pojem, vezan na posameznika, in jo težko natančno opredelimo. Zaradi kompleksnosti in prepletenih elementov, ki se skozi čas spreminjajo in vplivajo na njo,

lahko sklenemo, da je nacionalna identiteta dinamičen pojem, ki omogoča posamezniku občutek pripadnosti določeni skupini ljudi, narodu ali državi (Smith, 1991).

1.2 SLOVENCİ IN NACIONALNA IDENTITETA

Južnič (1993) navaja, da se narod preoblikuje v nacijo, ko dobi svoj politični konstrukt ali državo. Slovenci so v tem primeru svojo državo dobili pred 22-imi leti. Slovenci so morali imeti izredno močan občutek nacionalne identitete, da so lahko ohranili svojo etničnost, narodnost v času Jugoslavije. Ravno ta močan občutek nacionalne identitete je bil temelj pri ustanovitvi samostojne države. Po pregledu literature menimo, da so mnenja avtorjev o povezavi med Slovenci in pojmom nacionalna identiteta subjektivna. Morda je vzrok ta, da so tako kratek čas v samostojni državi in avtorji premalo objektivno gledajo na to temo. V nadaljevanju bomo poskušali čim bolj objektivno prikazati razvoj nacionalne identitete Slovencev.

Slovenci so tako kot večina narodov začeli v plemenski skupnosti, ki je temeljila na skupnem jeziku in krvnem sorodstvu. Tako so se v 7. stoletju združili v plemensko skupnost oz. slovansko plemensko kneževino Karantanijo; ta se je kasneje preoblikovala v Vojvodino Koroško pod okriljem rimskega cesarstva (Cvirn idr., 2001). Svojo kulturo so Slovenci naprej širili preko govornega jezika, nato preko pisnih virov. Prvi so Brižinski spomeniki, ki so prvi ohranjen slovenski zapis in so nastali v obdobju med 972 in 1039 na Zgornjem Koroškem. Sledijo razni rokopisi, ki so nastali v slovenskih samostanih. Med mejnike v slovenski kulturi štejemo predvsem izid prvih slovenskih knjig Katekizem in Abecednik leta 1550, avtorja Primoža Trubarja, in Dalmatinov prevod Biblije v slovenščino leta 1584. Ker se je etnično ozemlje Slovencev skozi zgodovino spreminjalo, sta bila jezik in kultura pomembna dejavnika, ki sta povezovala slovenski narod (Cvirn idr., 2001).

Čeprav so bili Slovenci povezani na podlagi jezika, kulture in grobo rečeno ozemlja, se niso politično razvijali kot večji evropski narodi (npr. Francozi, Nemci in Angleži) (Rode, 1992). Rode (1992) pripisuje vzrok tega pomanjkanju zanimanja za krščanstvo in šibki

centralizirajoči oblasti. Čeprav bi se lahko delno strinjali s to trditvijo, menimo, da je bil slovenski narod enostavno premajhen, da bi se lahko izoblikoval v mogočno nacijo (Cvirn idr., 2001). Za Slovence je bilo takrat dovolj, da so bili kulturno povezani.

Kasneje je bila večina slovenskega ljudstva združena pod Vojvodino Kranjsko, ki je bila najprej leta 973 omenjena kot del Vojvodine Koroške in je nato prešla leta 1364 v vojvodino in je bila tako del habsburške monarhije, dokler ni bila leta 1918 ukinjena z ustanovitvijo Države Slovencev, Hrvatov in Srbov (Cvirn idr., 2001). V času prve svetovne vojne so se Slovenci bojevali za svojo svobodo in ohranitev ozemlja. V tem času je slovenska nacionalna identiteta igrala pomembno vlogo pri ohranitvi »slovenskega«. To potrjuje Smith (1991), ki pravi, da nacionalna identiteta pride posebej do izraza, kadar je narod v vojni ali v konfliktu z drugim narodom. Čeprav se Slovenci niso bojevali pod lastno zastavo, so branili svoje ozemlje in to najbolj vneto na Soški fronti (Cvirn idr., 2001). Slovenci so se leta 1918 priključili Državi Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki se je še istega leta preoblikovala v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev in nato leta 1929 spremenjena v Kraljevino Jugoslavijo (Cvirn idr., 2001).

Na začetku 19. stoletja so Francozi na tem ozemlju ustanovili Ilirske province, ki so nastale iz strateških in gospodarskih razlogov. Kljub temu se je položaj slovenščine izboljšal in oblikovala se je zavest o obstoju naroda oziroma nacionalna zavest Slovencev, ki so bivali na tem ozemlju (Cvirn idr., 2001). Razni avtorji, med njimi Anton Tomaž Linhart in Jernej Kopitar, so pripomogli k uveljavljanju predstave o etnični enotnosti slovenskih prebivalcev. Slovenska nacionalna identiteta se je ves ta čas ohranjala s pomočjo jezika, domovinskega ozemlja, zgodovinskega spomina, določene oblike kulture in gospodarske povezanosti, zavesti skupnosti in volje do skupnega življenja, saj simbolov kot so državni grb, zastava in himna, nismo imeli (Cvirn idr., 2001).

Sledi čas 2. svetovne vojne v katerem so Slovenci, zaradi strahu pred izgubo narodnosti in lastne identitete, še bolj poudarjali združevanje Slovencev v skupni borbi proti okupatorju. Slovenski ozemeljski prostor je mejil in še zdaj meji samo na mogočne narode

(Avstrijci, Italijani, Madžari) (Cvirn idr., 2001). Vojna je okrepila nacionalno identiteto in tako je uspelo tudi tokrat ohraniti slovensko ozemlje, jezik in kulturo. Leta 1943 se je slovenski narod priključil politični tvorbi imenovani FLRJ, ki se je leta 1963 preimenovala v SFRJ (Socialistična federativna republika Jugoslavija) in je po eni strani povečevala idejo o skupnem jugoslovanskem narodu, po drugi strani pa dopuščala avtonomnost narodov, ki so živeli znotraj Jugoslavije. Rode (1992) meni, da si je slovenski narod v času, ko je bil v skupni državi, predvsem izoblikoval trdno narodno zavest z močnim občutjem narodne specifičnosti. Razlog naj bi bil predvsem v tem, ker so bili bolj razviti od preostalega dela Jugoslavije in so predstavljali povezavo z Zahodno Evropo. V tej politični tvorbi so Slovenci, tako kot druge članice, imeli svoj grb, himno in zastavo, ki niso veljali za državne, ampak so bili to simboli preko katerih se je lahko ohranjala nacionalna identiteta in zavest. V osemdesetih letih prejšnjega stoletja se je zaradi političnih, kulturnih in gospodarskih razlogov pojavila ideja o samostojni državi Slovencev. Leta 1991 je nastala samostojna država Republika Slovenija. Slovenci so dobili svoje državne simbole (državna himna, zastava, grb in valuta) in lastne vrednote. Nacionalni naboj, po našem mnenju, ni bil nikoli tako močan kot tistega leta; tako je tudi nacionalna identiteta prišla do izraza pri skoraj vsakem posamezniku in močno vplivala nanj. Leta 1991 so bili vsi Slovenci ponosni državljani lastne države, kar temu narodu ni uspelo v svoji celotni zgodovini. Z osamosvojitvijo je prišlo v državi do družbenih sprememb. S sprejetjem ustave je Slovenija postala demokratična, pluralistična, parlamentarno pravna in socialna država. Gospodarstvo se je usmerilo v liberalni kapitalizem, kar povzročilo gospodarske težave, saj je bila lastna država dražja od pričakovanj in političnih napovedi. Kljub izboljšanju gospodarstva v naslednjih letih in priključitvi Evropski unije leta 2005, je Slovenija leta 2008, tako kot preostali svet, padla v gospodarsko in finančno krizo. Kljub gospodarskim težavam Slovenci cenijo pomen šolstva, kulture, znanosti in športa za nacionalni razvoj in za mednarodno uveljavitev svoje države (Cvirn idr., 2001).

Velikokrat lahko slišimo v medijih, kako razpravljajo o slovenski »majhnosti« in menimo, da so ravno ta miselnost in splošno ugodne politične situacije, onemogočile Slovencem lastno državo. Čeprav so bili Slovenci večino svoje zgodovine brez lastne politične tvorbe

in enotnega, jasno začrtanega ozemlja, so preko kulture ohranjali nacionalno identiteto kot del njihove skupinske identitete. Slovence tako danes povezuje skupna zgodovina, ozemlje, jezik, politična tvorba in ekonomija.

1.3 NACIONALNA IDENTITETA IN ŠPORT

Nacionalna identiteta je zelo kompleksen pojem, ki se stalno spreminja. Je del skupinske identitete (Južnič, 1993) ali del kolektivne kulturne identitete (Smith, 1991). Šport in nacionalna identiteta sta tesno povezana.

Južnič (1993) šport opredeljuje kot *kolektiviteto* oz. kot športno kolektiviteto. Posameznik ni nikoli sam, saj je vedno vpet v neko socialno skupino, družbeno organizacijo, v družbene odnose in to posameznikovo vpetost lahko opredelimo kot skupinska identiteta. Teh kolektivitet je več in prav pripadanje kolektiviteti daje izpostavljeno identiteto. Obstaja več vrst kolektivitet: izobraževalna, poklicna, zaposlitvena, politična ter športna. Slednja lahko močno vpliva na posameznika, če le-ta goji ljubezen do športa ali če ta ljubezen oziroma pripadnost določa ukvarjanje z vrhunskih športom (Južnič, 1993).

Šport je eden od dejavnikov, ki vplivajo na negovanje in krepitev nacionalne identitete posameznika. Vzrok bi lahko bil v neverjetni priljubljenosti športa, saj je šport izredno privlačen in atraktiven za vse, ki ga spremljajo. Ljudje spremljajo šport preko medijev in te danes štejemo za primarni in sekundarni socializator (Doupona Topič in Petrović, 2007).

Mediji direktno in indirektno ponujajo življenjske vrednote in merila (Doupona Topič in Petrović, 2007). Še posebej naj bi to veljalo za t. i. medijske športe, ki so družabne aktivnosti z nalogo refleksije in krepitev družbene aktivnosti. Vrednote, ki nam jih prikazujejo mediji s športom, so družbeno sprejemljive in zaželene vrednote in norme.

Šport igra pomembno vlogo pri krepitvi in ohranjanju nacionalne identitete in se uporablja kot področje za reflektiranje določenega družbenega pogleda na svet (Doupona

Topič in Petrović, 2007). V nalogi se bomo osredotočili na pozitivne vplive športa na nacionalno identiteto.

Nacionalna identiteta je eden izmed načinov, da se posameznik razlikuje od določene skupine ljudi, naroda ali države ali pa je član prav te (Južnič, 1993; Smith, 1991). Šport je lahko posamezniku v pomoč pri identifikaciji. Mednarodna reprezentančna tekmovanja imajo najmočnejši nacionalni naboj. Uspešne reprezentance s svojimi uspehi pomagajo krepiti nacionalno identiteto posameznikov. Na tekmovanjih je moč opaziti vse vrste državnih simbolov, na primer zastave, grbe in himne. Neprestano predvajanje in izobešanje teh simbolov vpliva na posameznika in mu krepí občutek pripadnosti.

Sklepamo lahko, da ima šport pomembno vlogo pri negovanju in krepitvi nacionalne identitete. Zaradi njegove izredne priljubljenosti je danes šport del našega vsakdana. Menimo, da si s pomočjo športa dnevno krepimo nacionalno identiteto in opredeljujemo pripadnost določeni skupini, narodu ali državi.

1.4 ŠPORT IN NACIONALNA IDENTITETA V SLOVENIJI

Šport se na slovenskem ozemlju pojavi relativno pozno v primerjavi z drugimi narodi. Starc (2003) začetke športa na slovenskem ozemlju poveže s prihodom sokolskega gibanja. Sokolsko gibanje je bila ideja o enotnosti Slovanov, ki se je prvič udejanjila na Češkem in nato prišla na slovensko in hrvaško ozemlje. Leta 1863 je bil v Ljubljani ustanovljen Južni Sokol. Gibanje je bila nekakšna protitež rastočemu nemškemu nacionalizmu, saj je spodbujala politično združevanje Slovanov oziroma posameznih slovanskih narodov. Preko društev so se združevali politično angažirani Slovenci, ki so gradili idejo o slovenskem narodu. Preko sokolstva se je negovala ideja o skupnem, združenem narodu in je ohranjala nacionalno identiteto. Šport je bil sredstvo povezovanja istomislečnih oseb v bolj političnem smislu, kot smo ga predstavili prej. V tem času so bili Slovenci po mnenju Rodeta (1992) v precepu, saj niso vedeli, kam pripadajo, saj so od preostalih slovanskih narodov, predvsem Čehov, bili ozemeljsko ločeni z avstrijskim

narodom. V primerjavi z njimi je slovenski narod veljal za »južne« sosedo, kar daje slabšalni prizvok.

V grobem in posplošenem smislu bi lahko dejali, da so bili Slovenci po drugi svetovni vojni deležni dveh nacionalnih identitet (slovenska nacionalna identiteta in jugoslovanska nacionalna identitete). Menimo, da je novonastala država v Slovence uspešno vcepila novo identiteto. To identiteto bi lahko po Južnič (1993) poimenovali *politična identiteta*, ki spada med kolektivitete, v katere je vpet posameznik. Slovenci so se lahko opredelili z dvema pojmom; narodnost (Slovenec/Slovenka) se ni skladala z državljanstvom (Jugoslovan/Jugoslovanka). Slovenci so bili razdvojeni, saj se njihova nacionalna identiteta ni skladala z politično identiteto (Smith, 1991) in to lahko vodi v zmedenost pri posamezniku. V času Jugoslavije je bila poudarjena ideja o skupni državi, enotnosti in bratstvu. Politika je šport uporabila za potrjevanje družbeno želenih norm in vrednot. V tem času so prišli v ospredje športi, ki so učili in krepili solidarnost in sodelovanje, se pravi kolektivni športi (Stepišnik, 1974).

V Jugoslaviji je bil vsakemu narodu omogočen individualni razvoj, ki je deloval v dobrobit skupnosti (Stepišnik, 1974). Preko športa in določenih športnih panog, so lahko Slovenci ohranjali svojo individualnost znotraj Jugoslavije. V tem času se slovenski športniki niso mogli kosati z ostalimi v kolektivnih športnih panogah, zato so si morali izbrati svoje. Stepišnik (1974) meni, da je to razlog, da je slovenski nacionalni šport postalo smučanje. Športi se niso razdelili formalno, ampak so bili le del razlik; poleg jezika, glasbe, vere in hrane, ki so Slovence razlikovale od preostalih narodov. Vloga smučanja kot nacionalnega športa se je še bolj okrepila, ko je bilo opazno, da so slovenski športniki pri tem veliko boljši. Ne samo smučanje, ampak tudi športniki so postali simboli preko katerih so se Slovenci lahko poistovetili z narodom (Stepišnik, 1974). Športniki, kot so Bojan Križaj, Boris Strel, Mateja Svet, Jure Franko, Veronika Šarec in Rok Petrović, so pomagali ohranjati nacionalno identiteto Slovencev (Starč, 2003).

Leta 1991, po osamosvojitvi, ko je Slovenija postala samostojna država, so Slovenci poleg slovenske nacionalne identitete dobili tudi slovensko državljanstvo. Takrat so Slovenci dobili svoje državne simbole: himno, zastavo, denarno valuto in grb. Najboljša priložnost za predstavitev državnih simbolov širnemu svetu so športne prireditve in Slovenci so dobili prvo priložnost na Olimpijskih igrah leta 1992 (Pavlin, 2005). Slovenski športniki so takrat prvič lahko nastopili pod lastnimi državnimi simboli. Čeprav so Slovenci že prej sodelovali na Olimpijskih igrah in osvojili medalje, Rudolf Cvetko v Stockholmu leta 1912 in Leon Štukelj v Parizu leta 1924, v Amsterdamu leta 1928 in v Berlinu leta 1936 (Pavlin, 2005), so tokrat športniki predstavljali svoj narod.

Čeprav so slovenski športniki po osamosvojitvi dobili možnost zastopati Slovenijo na tekmovanjih, je ločitev od jugoslovanskega športnega sistema prinesla tudi negativne posledice. Kot navaja Cecić-Erpičeva (2013), je imel prehod iz socializma na demokracijo in posledično na kapitalistično naravnano ekonomijo vpliv na vse dele družbe, tudi na šport. Slovenski športni sistem se v količini podpore (materialne in psihološke) razlikuje od športnega sistema v Jugoslaviji. Kljub temu, da spada Slovenija v sam vrh držav po številu olimpijskih odličij na prebivalca, slovenska vlada športu namenja relativno malo državnih sredstev za razvoj vrhunškega športa (Doupona Topič in Coakley, 2010, v Cecić-Erpič, 2013). Pomanjkanje državne podpore ni vidno samo v materialnih sredstvih, ampak tudi v psihološki podpori športnikom med in po koncu njihove športne kariere. To potrjuje tudi podatek, da je športna psihologija mlada znanstvena disciplina v Sloveniji in da je majhno število strokovnjakov, ki se z njo ukvarja. Športniki tako nimajo dovolj znanja, da bi se spoprijeli z vsemi ovirami, ki jih spremljajo skozi športno kariero. Veliko perspektivnih in uspešnih športnikov raje zaključi športno kariero, kot da se sooča z vsemi težavami. Vendar se stanje v Sloveniji na področju športa izboljšuje, kar je vidno z ustanovitvijo športnih razredov v gimnazijah, uvedbo statusov športnikov in uvedbo štipendij za mlade športnike. Slabše je poskrbljeno za profesionalne športnike, ki jih slovenska vlada podpira z zaposlitvijo v javnem sektorju in ustanovitvijo Fundacije za šport. Podatki iz leta 2011, po katerih je 119 slovenskih profesionalnih športnikov zaposlenih v javnem sektorju,

nakazujejo na veliko število športnikov, ki nimajo zagotovljene socialne varnosti (Cecić-Erpič, 2013).

Starc (2003) ugotavlja, da sta alpsko smučanje in smučarski skoki po osamosvojitvi še pridobila na priljubljenosti in ugledu med Slovenci in sta postala nekakšni mit. K temu so pripomogli tudi slabši rezultati športnikov iz bivše skupne države. Ne samo, da so Slovenci imeli dobre športnike, ampak so imeli tudi dobre pogoje za izvedbo tekmovanj. Slovenci so na tekmovanjih lahko predstavljali svoje simbole in preko njih poudarjali slovensko pripadnost. Planica, Pokal Vitranc in Zlata lisica so še danes tekmovanja svetovnega razreda, ki se organizirajo v Sloveniji. Te prireditve služijo kot sredstvo za ohranjanje narodnosti, nacionalne identitete ter omogočajo Slovencem, da se skupaj zberejo na enem mestu in ponosno razkazujejo svojo nacionalno identiteto in narodno zavest (Južnič, 1993). Slovenske pesmi, slovenska zastava, slovenski jezik, slovenska narodna noša so le nekateri izmed simbolov, ki jih lahko opazimo na takšnih prireditvah. Zgoraj navedene tekme obišče veliko število gledalcev, velik delež Slovencev pa tekme spremlja preko televizijskega ali radijskega prenosa. V raziskavi Šport in slovenska nacionalna identiteta (Valant, Kovač in Doupona Topič, 2004) so bili predstavljeni podatki, da javnost navija za slovenske športnike na vsaki tekmi s srcem in da je naklonjena predvsem alpskemu smučanju, saj naj bi bili po njenem mnenju še vedno »smučarski narod«.

Kljub temu, da je javnost še vedno naklonjena alpskemu smučanju, so prišli v Sloveniji že pred leti v ospredje kolektivni športi (Starc, 2003). Preko nogometa, košarke in rokmeta se povprečen državljan lahko hitreje poistoveti z narodom, saj so te vrste športa zelo dostopne. Že sam šport daje nek občutek pripadnosti, ker mora sodelovati več igralcev in menimo, da se na podlagi tega posameznik hitreje poistoveti s tem športom in preko športa izraža svojo (nacionalno) pripadnost. Če pa so pri tem še ekipe ali reprezentance uspešne, je to še pomembneje za nacionalno zavest.

Dober primer navedenega je prihajajoče evropsko košarkarsko prvenstvo, ki ga bo v septembru 2013 gostila Slovenija. Mediji tekmovanje oglašujejo že več mesecev in bližje

ko je datum pričetka, bolj agresivno je oglaševanje. V oglasih je vedno mogoče zaslediti enega od simbolov naroda: zastavo, športnika v reprezentančnem dresu ali le barve nacionalne reprezentance. V času do prvenstva in med prvenstvom se v veliki meri poudarja »slovenskost«, k temu pripomorejo tudi uspešni rezultati slovenske košarkarske reprezentance. Ljudje se združujejo v skupine, ki hodijo navijati za košarkarje in s tem krepijo svojo nacionalno identiteto. Menimo, da bo ta prireditev stopnjevala slovenski nacionalni naboj in krepila nacionalno identiteto, dokler bodo naši košarkarji uspešno premagovali druge ekipe. To je razvidno tudi iz medijev, ki poročajo o pripravljalnih tekmah slovenske reprezentance. Na spletnem portalu RTV Slovenija so tekmo Slovenija Rusija opisali na naslednji način: *»Poln hram slovenske košarke je z odličnim ozračjem spomnil na čase, ko je Olimpija v Tivoliju premagovala tudi evroligaške velikane. Vzdušje v dvorani je bilo odlično, navijači pa so z glasnim navijanjem spodbujali reprezentante ter zagotovo dodali kamenček v mozaik zmage nad slovito "zbornajo komando". Konec tekme so tivolske tribune pričakale stoje«* (Jamnik, 2013).

Doupona Topič in Petrović (2006) navajata, da vrhunski dosežki delujejo na treh ravneh: kot izraz ustvarjalnega napora talentiranega posameznika, kot nacionalna vrednota in kot mednarodno priznan dosežek. Slednje nakazuje na pomembno vlogo vrhunskih dosežkov in športa v družbi. Tudi v Sloveniji je šport priljubljen in ima zato vlogo pri krepitvi nacionalne identitete, kar potrjuje tudi raziskava slovenskega javnega mnenja, kjer je skoraj 90 % vprašanih potrdilo, da jih navda s ponosom, ko slovenski športniki dosežejo dobro uvrstitev na mednarodnih tekmovanjih (Toš in Bernik 2002).

2 EMPIRIČNI DEL ŠTUDIJE

Naloga je raziskovalno empirično diplomsko delo. Raziskovalna metoda, ki smo jo uporabili, je bila študija primerov; ob tem smo opravili analizo vsebine pisnih virov.

Izvedli smo pol-strukturirane intervjuje. Izhajali smo iz hipotez:

- uspešni športni dosežki krepijo občutek nacionalne identitete;
- uspešni športni dosežki vplivajo na priljubljenost športnikov in športnih panog;
- športniki so ponosni, da zastopajo Slovenijo na mednarodnih tekmovanjih;
- mediji imajo vlogo pri oblikovanju podobe športa in priljubljenosti določenih športnih panog.

Zanimalo nas je, kako športniki zaznavajo svoje športne dosežke, njihovo vlogo (športnikov in dosežkov) pri krepitvi nacionalne identitete in njihovo mnenje o tem, kako se na njih odziva javnost in mediji. Intervju »Moji športni dosežki v očeh javnosti« je bil razvit za potrebe diplomske študije. V študijo so vključeni štiri športniki, ki dosegajo javno prepoznavne in vrhunske športne uspehe in postajajo medijsko prepoznavne osebe. Zanimivi so nam bili predvsem zato, ker so relativno mladi športniki, v povprečju so stari 22 let, in so na začetku v t. i. mojstrski stopnji športne kariere. Izhajajo iz dveh individualnih športov, smučarski skoki in alpsko smučanje, ki imata pomembno vlogo v slovenski zgodovini športa. Prav tako spadata ta dva športa med najbolj priljubljene športe pri nas. Ker se nahajajo na začetku vrhunske športne kariere, so mediji nanje pozorni šele kratek čas. Športniki so se šele pred kratkim začeli v večji meri soočati z mediji ter odzivi javnosti na njihove rezultate.

2.1 UDELEŽENCI

Namen študije je bil ugotoviti, kako športniki zaznavajo vpliv svojih športnih dosežkov na oblikovanje slovenske nacionalne identitete.

Vsi štirje udeleženci so mladi vrhunski športniki, ki se kratek čas soočajo z medijsko prepoznavnostjo in vrhunskimi dosežki, ki so zanimivi za širšo javnost, doma in po svetu. Udeležencev ne moremo opisovati s skupnimi demografskimi značilnostmi in prav tako ne moremo posplošiti njihovih odgovorov, zato govorimo o študiji primerov. Za lažje razumevanje bomo skozi nalogo športnike označili kot udeleženec A, udeleženka B, udeleženka C in udeleženka D.

Udeleženec A

Je vrhunski tekmovalac v alpskem smučanju. V obdobju od 1. 6. 2011 do 31. 5. 2013 je po Olimpijskem komiteju bil kategoriziran kot član perspektivnega razreda in od 1. 6. 2013 do 31. 5. 2015 je kategoriziran kot član mednarodnega razreda. Star je 22 let. Športno kariero je začel pred 16 leti. Med svoje največje športne dosežke šteje 12. mesto na svetovnem prvenstvu 2013 in 14. mesto na svetovnem pokalu 2013.

Udeleženka B

Vrhunska tekmovalka v smučarskih skokih. Je članica svetovnega razreda od 1. 6. 2011 do 31. 5. 2015, po kategorizaciji OKS. Stara je 22 let. Športno kariero je začela pred 14 leti. Med največje dosežke si šteje 4. mesto na svetovnem pokalu 2011.

Udeleženka C

Vrhunska tekmovalka v smučarskih skokih. Po kategorizaciji OKS je članica mednarodnega razreda, in sicer od 1. 6. 2013 do 31. 5. 2015. Stara je 22 let. Športno kariero je začela pred 16 leti. Največja športna dosežka sta po njenem mnenju 8. mesto na svetovnem pokalu in 30. mesto na svetovnem prvenstvu.

Udeleženka D

Vrhunska tekmovalka v alpskem smučanju. V obdobju od 1. 6. 2012 do 31. 5. 2013 je bila članica mednarodnega razreda, sedaj je članica svetovnega razreda. Stara je 23 let in je pričela s kariero pred 15 leti. Med največje športne dosežke si šteje 6. mesto na svetovnem prvenstvu 2013 in osvojene medalje na mladinskih svetovnih prvenstvih.

2.2 INSTRUMENTI

Vlogo vrhunskih športnih dosežkov pri oblikovanju nacionalne identitete in mnenje slovenskih športnikov o odnosu javnosti do njih smo ugotavljali s pomočjo vprašalnika »Moji športni dosežki v očeh javnosti«, ki smo ga ustvarili za potrebe te študije. Polstrukturirani intervju obsega 26 vprašanj odprtega tipa.

Vprašanja smo razvrstili v štiri tematske sklope:

- skozi vprašanja prvega tematskega sklopa smo želeli izvedeti mnenje udeležencev o najbolj priljubljenih športnih panogah pri nas in jih primerjali z izsledki Analize spremljanja športnih panog v Sloveniji (Jošt idr. 1999);
- v drugem sklopu vprašanj nas je zanimalo mnenje športnikov o svoji prepoznavnosti v okolici;
- tretji sklop vprašanj se je nanašal na odnos medijev do športnikov;
- v četrtem sklopu vprašanj nas je zanimalo mnenje športnikov o njihovi vlogi pri krepitvi nacionalne identitete.

V odgovorih udeleženci izražajo subjektivno mnenje o njihovi vlogi pri krepitvi nacionalne zavesti in odnosu javnosti do njihovih rezultatov ter medijski podobi.

2.3 POSTOPEK

V študiji so sodelovali štirje udeleženci, ki smo jih izbrali na podlagi rezultatov in njihovega preboja v medijsko prepoznavnost. Kriterij za izbiro udeležencev v študijo je bil, da so razmeroma mladi športniki, ki dosegajo vrhunske in svetovno priznane rezultate, hkrati pa postajajo vedno bolj medijsko izpostavljeni. Z udeleženci smo vzpostavili stik preko družabnih omrežij in se dogovorili za sodelovanje v kvalitativni študiji primerov.

Trije intervjuji so potekali na javnem mestu v lokalih, eden je potekal pri izpraševalki doma. Okolje so izbrali udeleženci sami in s tem je bilo poskrbljeno za sproščeno počutje udeležencev. Dva izmed udeležencev je izpraševalka osebno poznala že prej. Uvodnemu pogovoru, obrazložitvi študije in poteka intervjuja ter navodilom so sledila vprašanja iz

intervjuja »Moji športni dosežki v očeh javnosti«. Vprašanja so na voljo pri avtorici. Pogovori so trajali v povprečju eno uro. Pogovore smo snemali, v soglasju z intervjuvanci. Kasneje smo odgovore dobesedno prepisali. Prepis smo večkrat prebrali, opredelili relevantne odgovore in naredili povzetek vsebine določenih odgovorov, ki smo jih podrobneje analizirali. Vse intervjuje, njihov prepis in analizo je opravila avtorica sama in s tem zagotovila doslednosti v analizi.

Analiza vsebine rezultatov je temeljila na deduktivno-induktivnem pristopu (Stambulova, 2010). Deduktivni del je zajemal odgovore, ki so bili ključnega pomena za diplomsko nalogo. Ti odgovori so bili podrobneje analizirani in razdeljeni v štiri tematske sklope. Odgovore posameznikov smo kasneje posplošili in tako odgovorili na predpostavke. Induktivni del je vseboval nove ideje ali predpostavke, ki so se pojavile skozi odgovore, vendar jih nismo dalje raziskovali, saj se niso popolnoma skladale z namenom študije. Odgovore, ki so najboljše potrjevali predpostavke, smo podrobneje predstavili v analizi ali jih dobesedno navedli.

3 REZULTATI

Vprašanja intervjuja »Zaznavanje vpliva športa na nacionalno identiteto Slovencev: študija primerov« se nanašajo na mnenje športnikov o pojmu športa kot vidik sredstva za krepitev in ohranjanje nacionalne identitete Slovencev in vlogo športnikov v tem procesu. Vprašanja so razdeljena v štiri tematske sklope, ki so bili po našem mnenju pomembni. Prvi sklop je zajemal vprašanja o popularnosti določene športne panoge. Drugi sklop je bil namenjen športnikovemu dožemanju prepoznavnosti v splošni javnosti. V tretjem sklopu nas je zanimala vloga medijev pri vrednotenju športa in športnih dosežkov, v četrtem pa smo spraševali športnike o vlogi športa in njihovih športnih dosežkov v odnosu do nacionalne identitete Slovencev. Glede na to, da gre za študijo primerov, rezultate predstavljamo po vsebinskih sklopih. V nadaljevanju bodo predstavljeni odgovori udeležencev po vsebinskih sklopih, skupaj z analizo in razpravo le-teh. Za boljšo ponazoritev rezultatov dobesedno navajamo tiste odgovore udeležencev, ki so najbolj ilustrativni.

3.1 PRILJUBLJENE ŠPORTNE PANOGE

Kateri šport je po vašem mnenju v Sloveniji najbolj priljubljen?

Po mnenju udeležencev spadajo med priljubljene športe nogomet, smučarski skoki in alpsko smučanje. Nogomet naj bi bil po mnenju udeleženca A med priljubljenimi zaradi tega, ker: »Največ ljudi, ki jih poznam trenira prav nogomet in tudi na televiziji ga največ predvajajo. Prav tako ga sam najraje spremljam, zraven smučanja.« Udeleženka B je menila, da so zaradi uspešne sezone letos v ospredju smučarski skoki. Enakega mnenja je bila udeleženka C, ki je med priljubljene športe dodala še alpsko smučanje, predvsem zaradi dosežkov Tine Maze. Udeleženka D je priljubljenost športov pogojila z letnim časom in je zato komentirala, da so pozimi najbolj gledani športi alpsko smučanje, smučarski skoki, tek na smučeh in biatlon. Tudi ona je bila mnenja, da je priljubljenost športa vezana na športne dosežke.

Na podlagi odgovorov sklepamo, da med priljubljene športe v Sloveniji spadajo predvsem zimski športi, kot sta alpsko smučanje in smučarski skoki. Uspešni športni dosežki so po mnenju športnikov razlog za priljubljenost teh športov. Odgovori športnikov se prav tako skladajo z idejo o slovenskem nacionalnem športu. Med nacionalne športe Slovenci štejemo že od nekdaj smučanje in smučarske skoke in od leta 2000 naprej tudi nogomet (Starc, 2003).

Kako je popularna vaša panoga? Kako se kaže ta popularnost?

Dva udeleženca sta menila, da je njuna panoga – alpsko smučanje – zelo popularna. Večinoma zaradi uspehov Tine Maze. Udeleženec A je dejal: *»Tina je zasenčila vse druge slovenske smučarje in je res poznana po celi Sloveniji tako, da je tudi smučanje letos še posebej popularno.«* Dve udeleženci sta bili mnenja, da njuna panoga – ženski smučarski skoki – šele pridobiva na priljubljenosti, saj je relativno mlada športna panoga. Udeleženka C je bila mnenja: *»Zaenkrat še ni tako popularna, ampak je vsako leto bolj. Popularnost ji raste z večjimi ugledi tekem, večje zanimanje Slovencev za ta šport in posledično večji obisk tekem.«*

Vsi štirje udeleženci so bili mnenja, da se popularnost določene športne panoge kaže z večjim zanimanjem sponzorjev in medijev za to športno panogo. Udeleženka B meni, da je vzrok za vedno večjo popularnost ženskih smučarskih skokov v oglaševanju. Pri tem je izpostavila, da *»pomagajo veliki sponzorji, kot je BTC in vsi ti »jumbo« plakati. Tudi dejstvo, da se je začel televizijski prenos ženskih skokov. Vsak dan več ljudi ve, da punce skačejo.«*

Udeleženci izhajajo iz športov, ki v Sloveniji že od časa Jugoslavije uživajo ugled. Alpsko smučanje in smučarski skoki so v Sloveniji priljubljeni, zato ni presenetljivo, da so športniki takšnega mnenja.

Menite, da se vaša športna panoga veliko pojavlja v medijih? Menite, da bi lahko bili večkrat omenjeni v medijih?

Udeleženci so bili mnenja, da sta alpsko smučanje kakor tudi smučarski skoki v medijih veliko omenjena. Vendar naj bi bilo to, po mnenju udeleženke D, pogojeno z letnim časom. Komentirala je: *»Mislím, da čez zimo bi težko več poročali o naši panogi. Je pa res, da bi lahko poleti mogoče kakšen članek več napisali, ker se nam poleti skozi nekaj dogaja, od treningov, kondicijskih treningov ...«* Udeleženka B je dejala: *»Vedno več mediji omenjajo smučarske skoke; če bodo dobri rezultati, bo vedno več medijske pozornosti. Lahko bi bili še več v medijih, ampak glede na to, kako je majhna panoga, smo veliko v medijih in smo hitro napredovale in naredile en velik pomp.«* Tudi udeleženka C je bila takega mnenja: *»Občutek imam, da bi se lahko še več pisalo o nas. Ampak, če primerjamo eno leto nazaj in letos, smo veliko napredovali in se tudi veliko piše o nas.«*

Ali menite, da ima vaš športni dosežek vlogo v priljubljenosti vaše športne panoge? Zakaj tako menite?

Trije izmed udeležencev so mnenja, da uspešni športni dosežki na splošno vplivajo na priljubljenost določenega športa. Po njihovem mnenju imajo več vpliva dosežki bivših ali starejših vrhunskih tekmovalcev, vendar tudi njihovi športni dosežki igrajo pomembno vlogo. Udeleženec A je dejal: *»Če ne bi bilo tekmovalcev kot jaz in uspešnih rezultatov, potem ne bilo niti takšnega interesa, da bi recimo starši svoje otroke usmerjali v alpsko smučanje.«* Udeleženka D je bila mnenja, da njeni dosežki osebno nimajo posebnega vpliva na priljubljenost športne panoge in da priljubljenost panoge ni odvisna samo od športnih dosežkov tekmovalcev. To je komentirala: *»Glede na to, da je potrebno kar veliko, da prideš do smučišča in začneš smučati, menim, da nekdo, ki prej ni kazal interesa za ta šport, se ga ne bo lotil.«* Priljubljenost športne panoge je po njenem mnenju povezana tudi z dosegljivostjo športne panoge. Smučanje spada med elitne športe ravno zaradi finančnega vložka, ki gre v ta šport in je, po mnenju udeleženke, nedosegljiv za povprečnega Slovenca.

3.2 JAVNA PREPOZNAVOST

Kako prepoznavni ste v okolju kjer živite? Kako se ta prepoznavnost kaže?

Vsi štirje udeleženci so bili mnenja, da so v svojem okolju prepoznavni in to je vidno na različne načine. Udeleženec A je menil, da se prepoznavnost povečuje sorazmerno s pogostejšim pojavljanjem v medijih. Udeleženka B je bila mnenja, da se prepoznavnost kaže skozi podporo, ki ji jo namenja okolica, na primer »Cela vas me je prišla na Ljubno gledat in vsi spremljajo in me podpirajo.« Udeleženka C je povezala prepoznavnost s tem, da jo ljudje prepoznajo na ulici. To je argumentirala: »V Ljubljani se vsake toliko časa zgodi, da me kdo ogovori. Ni mi pa še potrebno se skrivati.« Udeleženka D je bila mnenja, da je prepoznavna predvsem ljudem, ki spremljajo alpsko smučanje in jih ta panoga zanima.

Vas ljudje prepoznajo na ulici/ Vam namenijo besedo/pohvalijo Vaše dosežke?

Udeleženci so, po njihovem mnenju, deležni pozitivnih odzivov v okolici. Udeleženec A je dejal, da ga prepoznajo predvsem tisti ljudje, ki spremljajo smučanje. Pozitivne odzive na smučanje sprejema kot potrdilo in motivacijo za vložen trud. Udeleženka B je komentirala, da jo ljudje v kraju, kjer živi, stalno prijazno ogovarjajo in so ji naklonjeni. Tudi udeleženka C je deležna pozitivnih odzivov in pohval. Udeleženka D je bila mnenja, da so ljudje, sploh mlajše generacije, bolj zadržani in ni odzivov. Kadar kdo pristopi k njej, jo vpraša predvsem po njenem zdravstvenem stanju in ji nameni spodbudo. Slovenci že sicer slovimo kot zadržan narod v primerjavi z Američani, tako da se nam to ni zdelo nič presenetljivega.

Menite, da se Vam je status v Vašem kraju na kakšen način spremenil, na podlagi Vaših dosežkov? Kako?

Udeleženci so bili enotnega mnenja, da se jim status v kraju, kjer živijo, ni bistveno spremenil. Ljudje jih ne obravnavajo drugače, kvečjemu so deležni pozitivnih odzivov in manjših pozornosti. Predvsem naletijo na odobravanje in spodbude v krogu ljudi, ki spremljajo njihovo športno pot. Udeleženka B je priznala, da je bila deležna drugačne obravnave in sicer na občini, ko je šla naročit nov potni list. Dejala je, da so jo uslužbenci

spustili mimo vrste in to predvsem na račun njene prepoznavnosti. Tudi udeleženka D ima izkušnje s tem, saj so jo v bolnišnici sprejeli prej in ni ji bilo treba čakati v vrsti. Obstajajo še druge situacije, ki jih ni želela komentirati.

3.3 MEDIJI

Menite, da ste medijsko prepoznavna oseba? Zakaj tako menite?

Udeleženka D je bila mnenja, da je že zelo medijsko prepoznavna oseba, saj se po njenem mnenju v medijih veliko piše o njej. Trije udeleženci trdijo, da postajajo vedno bolj medijsko prepoznavni. Udeleženka C to pogojuje s tem, da je bila pred leti sodnica na izboru za športnico leta. Udeleženka B je bila mnenja, da je zanimava športnim novinarjem in to zaradi dosežkov. Vsi štirje udeleženci medijsko prepoznavnost merijo s količino novic napisanih o njih. Se pravi, več ko se pojavljajo v medijih (spletni portali, časopisi in televizijska poročila), bolj so po njihovem mnenju medijsko prepoznavni.

Čas v katerem živimo imenujemo čas množičnih medijev, saj ravno mediji sooblikujejo naše vrednote in posredno vplivajo na naša stališča ter kulturo. Že sama javnost je prepričana, da imajo določene športne panoge pravico do večje medijske pozornosti. V raziskavi Analiza spremljanja športnih panog v Sloveniji (Jošt idr., 1999) je bilo 56 % anketirancev prepričanih, da je prav, da mediji namenjajo športnim panogam različno mero pozornosti. Sklepamo, da 15 let kasneje po opravljeni raziskavi mnenje javnosti ni bistveno drugačno.

Kakšen je medijski odziv, kadar dosegate, po vašem mnenju, najboljše rezultate?

Udeleženci so deležni pozitivnih odzivov, kadar posegajo po odličjih in vrhunskih uvrstitvah. Udeleženka C je komentirala »*Takrat, ko ti gro dobro, so ti mediji vedno naklonjeni,*« prav tako udeleženka D: »*Takrat, kadar posegam po dobrih uvrstitvah, je odziv seveda dober, pišejo same lepe stvari. Kadar pa rezultati niso najboljši, si me pa privoščijo in kaj manj pozitivnega napišejo.*« Udeleženci se strinjajo, da jim novinarji

namenijo več pozornosti, kadar so uspešni in se takrat tudi potrudijo dobiti njihov komentar, zgodbo, ki jo lahko nato posredujejo medijskim hišam.

Menite, da je kateri izmed vaših športnih dosežkov še posebej medijsko izpostavljen? Kateri?

Udeleženec A je izpostavil svoj rezultat v svetovnem pokalu in svetovnem prvenstvu; prav tako je udeleženka B izpostavila svojo uvrstitev na svetovnem pokalu. Udeleženka C je bila mnenja, da je bila v letošnji sezoni v ospredju predvsem zaradi stvari, ki niso bile v povezavi z rezultati. Prepoznavna naj bi bila po svoji poškodbi na tekmovanju in po družini, ki je sestavljena iz uspešnih skakalcev. Udeleženka C pa je prav tako mnenja, da je bil najbolj medijsko izpostavljen njen rezultat na svetovnem prvenstvu.

Kot smo lahko ugotovili, vsi udeleženci štejejo med svoje najbolj medijsko izpostavljene dosežke ravno svetovna prvenstva in svetovne pokale, se pravi tekmovanja na najvišjih ravneh. V Analizi spremljanja športnih panog v Sloveniji (Jošt idr., 1999) je razvidno, da splošna javnost najraje spremlja velika tekmovanja, olimpijske igre in svetovna prvenstva, sledijo svetovni pokal in nato zanimanje javnosti pada sorazmerno z rangom tekmovanja. Čeprav so rezultati analize bili opravljeni 15 let nazaj, smo mnenja, da so še vedno skladni z današnjo situacijo.

Kako pogosto se pojavljate v medijih? In v katerih? V zvezi s čim se pojavljate (športni dosežki, zasebno življenje ...)

Udeleženci so bili različnega mnenja. Udeleženec A se pojavlja v medijih samo v zvezi s športnimi dosežki, ki se tičejo svetovnega pokala in svetovnega prvenstva. Je mnenja, da kljub uspešnim rezultatom na državnih prvenstvih, v povezavi s tem v medijih ni omenjen. Mediji, ki ga najpogosteje omenjajo, so spletni portali in tiskani mediji (časopisi). Udeleženka B je mnenja, da se v medijih ne pojavlja pogosto. Kadar se, so to spletni portali in televizijski prenosi ali poročila. Udeleženka C se pojavlja v medijih »kar pogosto, odvisno do letnega časa.« Udeleženka D je komentirala, da se pozimi redno pojavlja v medijih in to najpogosteje na športnih straneh. Poroča se o njenih rezultatih in dosežkih.

Vsi udeleženci se pojavljajo predvsem na športnih straneh, tako spletnih portalov kot tiskanih medijev. Zanimanja za njihovo zasebno življenje s strani medijev ni, razen pri udeleženci C, ki izhaja iz športne družine in je občasno celotna družina omenjena v medijih.

Kako se počutite, kadar mediji omenjajo vaše rezultate? Kakšni so v glavnem komentarji v medijih? Na kaj se nanašajo – na uspehe, neuspehe, osebno življenje ...?

Dva udeleženca sta mnenja, da medijska prepoznavnost ne vpliva nanju in ne dajeta pomena temu, da v medijih zasledita svoje ime. Oba sta prav tako menila, da je potrebno obdržati profesionalni odnos do novinarjev ne glede na situacije in se ne ozirati na morebitne negativne komentarje. Osredotočena sta predvsem nase, pozitivne komentarje jemljeta kot spodbudo in dodatno motivacijo.

Dve udeleženci sta izrazili navdušenje ob začetku pojavljanja v medijih in udeleženska B je komentirala: »Na začetku je bilo seveda noro. Sploh zaradi kakšnih oddaj. Zdaj se pa navadiš, ker je tega veliko in je že včasih malo odveč. Ampak to je del športa, če nisi v medijih, tudi sponzorjev ni, tako da je treba to sprejeti.« Tudi udeleženska D je bila mnenja, da medijska prepoznavnost omogoča lažje financiranje športne panoge. Kljub temu se udeleženci izogibata prebiranju komentarjev na spletu in če se le da, ne delita zasebnega življenja. Udeleženska B je dejala: »*Ne razglabljam o svojem privatnem življenju z novinarji, pa tudi s komentarji se ne ukvarjam in jih ne berem.*« Vsi udeleženci se ne obremenjujejo z negativnimi komentarji in jih niti ne prebirajo. Udeleženska D je komentirala, da se ni vredno ozirati na to, ko je kaj negativnega napisano in se s tem obremenjevati. Vsi udeleženci se raje osredotočajo na svoj nastop in na pozitivne komentarje, kar jim daje spodbudo za naprej.

Se počutite priljubljene pri slovenskih gledalcih? In kako se je ta priljubljenost po vaše kaže?

Vsi udeleženci so se strinjali, da so priljubljeni pri splošni javnosti. Razlog vidijo v športnih rezultatih, zaradi katerih se pojavljajo v medijih. Udeleženka B je bila mnenja, da so tekmovalke iz smučarskih skokov priljubljene pri gledalcih, ne samo kot posameznice, ampak kot ekipa. S tem se strinja tudi udeleženka C. Udeleženka D je bila mnenja, da k priljubljenosti pripomore tudi osebnost tekmovalca in kakšen odnos ima do ljudi. To je komentirala: *»Mogoče zato, ker sem takšna kot sem, nasmejana tudi, ko ne gre vse najboljše.«* Udeleženec A vidi vzrok v priljubljenosti tudi v mladosti tekmovalcev. Saj to po njegovem mnenju nakazuje na obetajočo športno kariero in doseganje uspešnih športnih rezultatov kasneje v karieri.

3.4 NACIONALNA IDENTITETA

Kateri od vaših športnih dosežkov je po vašem mnenju najbolj pomemben za Slovenijo?

Udeleženec A je odgovoril, da so rezultati iz svetovnega prvenstva pomembni za državo in ne samo njegovi. Najbolj je zadovoljen z letošnjimi rezultati, saj ga je spoznala slovenska javnost. Kljub temu ima občutek, da Slovenije ne promovira tako, kot to počnejo drugi športniki, saj ima avstrijskega opremljevalca in v tem športu je znamka smuči pomembna. Udeleženka B meni, da je bil njen najpomembnejši rezultat 4. mesto na svetovnem pokalu. Prav tako so se s tem svetovnim pokalom začeli televizijski prenosi, zaradi česa je lahko tekmovanja spremljala širša publika. Udeleženka C ni bila prepričana, da so bili njeni športni rezultati pomembni za Slovenijo: *»Moji nekaj malega prispevajo, ampak najbrž ne toliko kot osvojitve kristalnega globusa od Primoža Peterke pred 10 leti in rezultati, ki jih naši fantje dosegajo.«* Udeleženka D meni, da so vsi njeni dosežki iz svetovnega prvenstva in večjih tekmovanj pomembni za Slovenijo, saj takrat svetovna publika sliši za Slovenijo. Športniki so bili enotni, da njihovi športni dosežki, razen če so rezultati iz svetovih prvenstev ali svetovnih pokalnih prvenstev, niso pomembni za državo.

Kakšni so bili vaši občutki, ko ste na tekmovanjih slišali slovensko himno?

Vsi udeleženci so se strinjali, da je občutek, ko na tekmovanju zaslišiš slovensko himno, nepopisen. Ne glede na to, ali je namenjena njim ali drugim članom ekipe. Udeleženki B in C sta komentirali: *»Odlični, to pomeni da sem jaz na prvem mestu ali pa ena izmed nas in to je velik uspeh za Slovenijo in našo reprezentanco,«* in *»Boljšega občutka ni, ker veš, da si se kot nacija, ti osebno, ekipa ali pa katera iz ekipe odlično odrezal. Jaz komaj čakam, da se bo to zgodilo zame, ampak je tudi, če kdo drug, je super.«* Udeleženka D, ki se ukvarja z individualnimi športi in nikoli ne tekmuje kot ekipa je odgovorila na vprašanje tako: *»Super, naslednjič hočeš biti tudi tako dober, da bi jo še enkrat slišal.«*

Iz tega je razvidno, da so individualno usmerjeni športniki osredotočeni predvsem nase in na lastne rezultate. Športniki, ki so vajeni tekrovati kot ekipa, se veselijo vseh uspešnih rezultatov, ne glede na to, kdo jih doseže.

V kolikšni meri ste ponosni, ko posegate po najboljših rezultatih, da ste Slovenec/Slovenka? Kako občutite ta ponos?

Udeleženec A je odgovoril: *»Jaz sem zmeraj ponosen, da sem član reprezentance in mislim, da je na to lahko ponosen vsak, ki se mu uspe uvrstiti v tako ekipo.«* Odgovor nakazuje na občutek ponosa, ki je prisoten pri športniku in mu daje potrditev, da je to, kar dela, prav in je pri tem uspešen. Udeleženka B, za razliko od udeleženca A, ne občuti nacionalnega ponosa in ponosa, da lahko zastopa svojo državo. Enakega mnenja je udeleženka C, ki je komentirala vprašanje tako: *»Pri meni je bolj tako, da če sem dobra, ne razmišljam toliko o tem, kaj sem naredila za Slovenijo.«* Vendar je udeleženka C izpostavila še: *»V primeru pa, da rezultati niso najboljši, mi pa ni vseeno kakšno luč mečem na državo.«* Iz tega smo lahko povzeli, da ji ni vseeno, po čem je Slovenija prepoznana v javnosti. Udeleženka D je bila mnenja, da način, kako dojema svojo nacionalnost, nima povezave z njenimi športnimi dosežki. Hvaležna je za vso podporo, ki je deležna iz okolice, vendar je mnenja, da ima Slovenija oziroma, če smo natančnejši, slovenska športna sfera mačehovski odnos do posameznih športnikov. Vendar to ni bil namen naše študije, zato se nismo poglobljali v ta vidik raziskovanja.

Menite, da vaši rezultati vplivajo na medijsko razpoznavnost Slovenije v svetu? Kako?

Vsi udeleženci so strinjajo, da imajo na splošno vrhunski rezultati vpliv na medijsko prepoznavnost Slovenije v svetu. Menijo, da sta športni panogi smučanje in smučarski skoki že sami po sebi zelo znani v svetu, morda smučanje bolj kot skoki, in je uveljavitev Slovencev v teh športih zelo pomembna za prepoznavnost države. Udeleženci niso enotni, ali ravno njihovi rezultati vplivajo na medijsko razpoznavnost Slovenije v svetu. Udeleženec A je bil mnenja, da je v letošnji smučarski sezoni dosegel športne dosežke, ki so pripomogli k boljši prepoznavnosti Slovenije v svetu. Udeleženka D se s tem ne strinja in komentira tako: *»Trenutno ni veliko tekmovalk, poleg Tine, ki bi dosegale dobre rezultate. Alpsko smučanje je na splošno znano po svetu in mislim, da smo Slovenci znani predvsem zaradi Tine.«* Mnenja je, da so kljub lastnim uspešnim športnim dosežkom Slovenci svetovni javnosti najbolj znani po dosežkih Tine Maze.

Menite, da vaši rezultati vplivajo na medijsko razpoznavnost vaše panoge v Sloveniji? Kako?

Udeleženci so bili enotni, da njihovi rezultati vplivajo na prepoznavnost njihovih športnih panog v Sloveniji. Udeleženka B je bila pri tem najbolj zgovorna: *»Ja, vsekakor. Veliko več punc se zdaj ukvarja s skoki, kot se je v mojih začetkih. V tej smeri gre dalje in se tudi naša zveza bolj trudi, da bi čim več punc prišlo. Dobri rezultati kar nekaj pripomorejo k temu. Tudi jaz sem začela takrat, 1991, ko je Peterka bil zelo uspešen.«*

Prepoznavnost športne panoge je tudi tukaj pogojena z dobrimi športnimi rezultati. Menimo, da kadar splošna javnost ne vidi športnih rezultatov, ne kaže interesa za določeno športno panogo.

Menite, da se posamezniki identificirajo z vami? Bi lahko rekli, da ste vzor kateremu mlademu športniku iz vaše športnega panoge? Veste za primer?

Udeleženca A in D, ki izhajata iz alpskega smučanja, ki je primer individualnega športa, nista bila mnenja, da bi se lahko posamezniki identificirali z njima. Morda je to pogojeno s tem, da se športniki iz te panoge osredotočajo samo nase in se primerjajo le z najboljšimi športniki, kar jih je. Udeleženki B in C imata obe izkušnje, da so mlajši športniki izrazili občudovanje. Udeleženka C: *»Med skakalkami je tako, da me imajo mlajše skakalke zelo rade. Če si v določenem športu, si potem iz tega športa iščeš vzornike. Se mi je že zgodilo, da so mi kakšne tri punce rekly, da bi bile rade tako kot jaz.«* Tako da smo lahko sklepali, da sta obe udeleženki vzor mlajšim generacijam športnikov. Seveda so to športniki iz iste panoge, saj jim to omogoča primerjavo in motivacijo za nadaljnji trud.

Ali menite, da imajo vaši športni dosežki vlogo pri identifikaciji Slovencev s športom? Zakaj?

Trije udeleženci so se strinjali, da imajo športni dosežki vlogo pri identifikaciji Slovencev s športom, vendar so bila razhajanja glede pomembnosti te vloge. Udeleženka B meni, da rezultati ne igrajo vloge pri identifikaciji Slovencev s športom. Nasprotno meni udeleženec A, ki navaja, da vsi vrhunski športni rezultati, tudi njegovi, igrajo vlogo pri identifikaciji Slovencev s športom. Zanimivo je bilo to, da je slovenski narod primerjal z Avstrijci: *»Ja, ampak mislim, da v določenih državah, kot je recimo Avstrija, bolj spoštujejo smučarje, je večje zanimanje za smučanje kot pri nas.«* Tako kot udeleženci je tudi splošna javnost v kar 49,5 % mnenja, da je najbolj ponosna na odmeven športni rezultat naših športnikov (Godnič, 2005).

Doupona Topič in Petrović (2007) navajata, da se javnost preko množičnih medijev poistoveti s priznanimi moralnimi lastnostmi idolov in jih sprejema kot del lastne identitete. Avtorja navajata primer Avstrije, kjer so smučarji idealizirani objekt in predstavljajo vse vrednote, ki jih Avstrijci kot narod povečujejo. Avstrijski športniki po večini izhajajo iz preprostih družin in s trdim delom in odrekanjem dosežejo vrhunske rezultate, s čimer se povzpnejo na družbeni lestvici. Ta ideja, da je socialni vzpon

dostopen vsakomur, ki je pripravljen trdo delati, pozitivno priljubi določeno športno panogo oziroma šport nasploh, saj je možno skozi šport dosegati veličino.

Drugi dve udeleženci menita, da imajo njihovi in rezultati vseh ostalih športnikov vlogo v povezavi športa kot sredstva za krepitev in ohranjanje nacionalne identitete Slovencev. Menili sta, da je narava športa takšna, da se človeku približa. Njegova atraktivnost in zanimivost ga narediti priljubljenega med ljudmi.

4 RAZPRAVA

Udeleženci so izpostavili alpsko smučanje in smučarske skoke kot najbolj priljubljeni športni panogi v Sloveniji. Dva udeleženca sta še izpostavila nogomet, smučarski tek in biatlon kot priljubljene slovenske športe. Da sta alpsko smučanje in smučarski skoki že od nekdaj v Sloveniji priljubljeni panogi in imata za Slovence status nacionalnih športov, potrjuje tudi Starc (2003), ki razlaga, da sta slovenski olimpijski komite in Smučarska zveza Slovenije hitro po osamosvojitvi postala člana mednarodnih športnih organizacij. To nakazuje na razvitost teh športnih panog v Sloveniji. Že v času Jugoslavije (SFRJ) sta smučanje in smučarski skoki v Sloveniji pridobila skoraj mitološki status, ki se je globoko zasidral v spomin Slovencev in se je priljubljenost teh športov ohranila do danes. Kot navaja Starc (2003), je nogomet v Sloveniji pridobil na priljubljenosti leta 2000, ko se je slovenski nogometni reprezentanci uspelo uvrstiti na evropsko nogometno prvenstvo. Čeprav je minilo precej časa od osamosvojitve in je prišlo do mnogih sprememb v Sloveniji, lahko sklepamo, da spadajo alpsko smučanje, nogomet in smučarski skoki med najbolj priljubljene športne panoge še danes.

Po mnenju udeležencev je velik delež medijske pozornosti namenjen alpskemu smučanju in smučarskim skokom. To se sklada z izsledki Analize spremljanja športnih panog iz leta 1999 (Jošt idr., 1999). V analizi so na podlagi časa namenjenega spremljanju športa ugotovili, da največ časa posvečajo gledalci TV in poslušalci radia ravno smučanju (22,93 ur), sledijo košarka, smučarski skoki (20,55 ur) in nogomet (16,41 ur) (Jošt idr., 1999). Ugotovljeno je bilo tudi, da so športne panoge, ki so si po mnenju anketiranih zaslužile več medijske pozornosti, ravno alpsko smučanje (20%), sledita košarka in nogomet ter smučarski skoki (9,5%) (Jošt idr., 1999). Rezultati diplomske naloge so sicer podobni kot rezultati študije, vendar je treba opozoriti, da rezultati izhajajo iz drugačnih socialno-kulturnih okvirjev. V tem času je na področju športa, kakor tudi drugih družbenih področjih, prišlo do velikih sprememb in napredkov. Vse spremembe, ki so se zgodile v zadnjih 15-ih letih vplivajo tudi na zaznavanje športa.

Športni dosežek ima vlogo pri priljubljenosti športne panoge, s čimer se strinjajo udeleženci. Doupona Topič in Petrušić (2007) sta izpostavila povečevanje športnega rezultata s strani športnih novinarjev. Iz tega sklepamo, da če novinarji v medijih poudarjajo pomen športnega rezultata, postane rezultat tudi splošni javnosti pomemben in posledično postane ta športna panoga priljubljena. Udeleženka je kot dejavnik priljubljenosti izpostavila tudi dostopnost športa širšim množicam. Če bi upoštevali to kot kriterij pri priljubljenosti, potem alpsko smučanje zaradi velikega finančnega vložka ne bi bilo priljubljeno po svetu. Vendar smo mnenja, da je več dejavnikov, ki naredijo določeno športno panogo priljubljeno. Alpsko smučanje in smučarski skoki sta priljubljena zaradi atraktivnosti, nepredvidljivosti in dejstva, da lahko posameznik postane uspešen, če ima voljo in je deloven.

Športniki, ki so sodelovali v študiji, so šele kratek čas javno poznane osebe. Zato razen prepoznavnosti v okolici in določenih bonitet, ki so jih deležni iz okolice, nimajo občutka medijske prepoznavnosti po celotni Sloveniji. Zaenkrat je njihova prepoznavnost omejena na okolico, v kateri prebivajo. Udeleženci so se strinjali, da šele postajajo medijsko prepoznavne osebe. Novice o njih so usmerjene samo v njihove športne dosežke, razen pri eni udeleženci. Vsi so bili mnenja, da jim mediji posvečajo največ pozornosti, kadar dosežejo rezultate v svetovne pokalu in na svetovnem prvenstvu.

Mediji imajo v današnjem času pomembno vlogo v življenju posameznika. Vlogo imajo v samem procesu socializacije in vplivu na kulturo. Vse, kar se zgodi v svetu, se v kratkem času pretvori v informacijo, ki obkroži svet. Zato ni čudno, da je tudi šport, kot ga dojema javnost, odvisen od medijske podobe, predstave. In tudi za medije je šport zanimivo področje, ker ima sposobnost, da privablja množice. Medije pritegneta predvsem dve lastnosti športa, kot ugotavlja Doupona Topič (2010), in sicer *nepredvidljivost*, ki pušča odprte možnosti do konca ter da lahko *zavzame veliko prostora in časa*.

Splošna javnost ima zaradi množičnih medijev dostop do življenja športnikov in se lahko hitreje poistoveti z njimi. Doupona Topič in Petrović (2007) ugotavljata, da gledalci preko medijev vzpostavijo s tekmovalci intimno povezavo. Medijske osebe in v tem primeru

športnike vidijo kot očetovsko figuro, model-idol ali prijatelja. Množični mediji so postali eden izmed najpomembnejših socializatorjev današnjega časa, v primarni kakor tudi v sekundarni socializaciji. Mediji nam na posreden in neposreden način vsiljujejo življenjske vrednote in merila. Kombinacija množičnih medijev in športa je pri tem najuspešnejša. Šport privablja množice zaradi vpliva na čustva gledalcev. Gledalec s športnikom vzpostavi posebno vez oziroma prevzame, kakor ugotavljata Doupona Topič in Petrović (2007), alternativno osebno in socialno identiteto. Slovenci spremljajo športne dogodke predvsem preko medijev, s čim se strinjajo tudi Valant, Kovač in Doupona Topič (2004), ki potrjujejo, da si precej ljudi vzame čas za ogled televizijskega prenosa tekme. Tudi podatki Jošta idr. (1999), da si 32,3% ljudi še nikoli ni ogledalo športnega dogodka v živo, potrjujejo, da ljudje najraje spremljajo šport preko medijev.

Udeleženci, ki so sodelovali v študiji, so v prvi vrsti vzor mladim športnikom iz enake panoge. Še posebej mlajši športniki morajo imeti vzornike, po katerih se lahko zgledujejo, kajti vedenjski vzorci, tako pozitivni kot negativni, se v vrhunskem športu prenašajo vse do osnovne šole (Doupona Topič, Petrović, 2007). Ravno zaradi tega bi morali stremeti h kakovostnemu športu mladih, ki je pogoj za vrhunski šport v določeni državi.

Šport ima zaradi svoje priljubljenosti tudi vlogo pri krepitvi in ohranjanju nacionalne identitete Slovencev. Posamezniki ga dojemajo kot vrednoto in vrednote so sestavni deli v življenju posameznika, ki se spreminjajo skozi življenje. Vrednote so družbeno oblikovane ideje, ki jih ponotranjimo in to vpliva na naše dožemanje sveta (Kovač, Starc in Doupona Topič, 2005). Tako je v sodobni družbi šport postal vrednota, družbena in osebna. Če šport obravnavamo kot osebno vrednoto, predstavlja nekaj koristnega, saj mu mi pripisujemo kvalitetne lastnosti in ima pozitiven vpliv na nas. Kadar šport obravnavamo kot družbeno vrednoto postane eden izmed načinov poistovetenja posameznika s skupnostjo (v našem primeru z državo). Ravno zato lahko preko športa, športnikov in njihovih dosežkov posamezniki razvijejo in krepijo občutek nacionalne pripadnosti. Prav tako se preko športa, športnikov in njihovih rezultatov predstavlja določen narod ostalemu svetu. Udeleženci so se strinjali, da so uspešni športni dosežki pomembni za

državo, saj služijo Sloveniji kot najboljša reklama po svetu. Med najpomembnejše štejejo rezultate na svetovni prvenstvih in svetovnih pokalih. Vzrok za to je v tem, da so ta tekmovanja medijsko najbolj izpostavljena in omogočajo oglaševanje države.

Šport, po mnenju udeležencev, ne služi samo za oglaševanje Slovenije po svetu, ampak se preko njega tudi krepi nacionalna identiteta. Vsi občutijo nacionalni ponos, kadar na tekmovanjih zaslišijo slovensko himno, ki spada med državne simbole in omogoča potrjevanje nacionalnosti. Opazili smo tudi, da imajo določeni udeleženci občutek nelagodja, kadar s slabimi rezultati predstavljajo državo. Iz tega lahko sklepamo, da športnikom ni vseeno, kako predstavljajo državo po svetu.

Slovenci slovijo kot športni narod in tako se tudi radi sami sebi predstavljajo (Valant, Kovač, Doupona Topič, 2004). Imajo mnogo športnih prireditev, ki to potrjujejo: Pokal Vitranc, mariborska Zlata lisica, Planica, Evropsko prvenstvo v košarki 2013, Evropsko prvenstvo v rokometu 2004 .... K temu dodamo še uspešne športnike in njihove rezultate kot so Jure Franko, Miran Tepeš, Primož Ulaga, Mateja Svet, Katja Koren, Jure Košir, Peter Žonta, Robert Kranjec, Primož Peterka, Tina Maze in drugi, ki so omogočili slovenskemu narodu poistovetenje s športom. Preko športa narod krepi svojo narodno zavest, manjša morebitne komplekse majhnosti in povečuje vrednote, ki so mu pomembne.

5 SKLEP

Šport je del posameznikovega življenja, pa naj se tega zaveda ali ne. Mediji sooblikujejo posameznikovo dožemanje okolice in potrjujejo vrednote, ki so družbeno pomembne. Ravno zaradi vpliva medijev na posameznikovo življenje je šport del vsakdana. Šport ima lastnosti, ki ga naredijo privlačnega za širše množice in tako zanimivega za medije. Skozi šport se potrjujejo družbene vrednote, krepi se nacionalna identiteta in države ga uporabljajo za promocijo.

V nalogi nas je zanimalo, kako slovenski športniki dojemajo vlogo športa pri ohranjanju nacionalne identitete. Na podlagi dobljenih rezultatov lahko sklepamo, da slovenski športniki vrednotijo šport kot del v procesu ohranjanja nacionalne identitete Slovencev. Niso mnenja, da ima pomembno vlogo, vendar mu priznavajo vlogo v tem procesu. Prav tako so mnenja, da imajo mediji vpliv na priljubljenost določene športne panoge in športnika. Športni rezultat postane pomemben šele takrat, kadar mu vrednost določijo mediji. Ugotovili smo lahko, da so športniki pripravljani z mediji deliti športne rezultate in želijo, da so tudi znani samo po le-teh. To bi lahko pripisali dejstvu, da so šele kratek čas medijsko prepoznavni, saj ta še nima vpliva na njihovo privatno življenje.

Pričakovali bi, da zastopanje države na tekmovanjih in članstvo v reprezentanci dojemajo kot privilegij. Vendar, razen izjeme, športniki temu ne dajejo posebnega pomena. Vzroke bi lahko iskali v odnosu slovenskih športnih organizacij do športnikov ali v dejstvu, da so to mladi športniki, ki se osredotočajo predvsem nase in lastne rezultate. Zanimivo bi bilo spremljati, kako se odnos do članstva v reprezentanci in do zastopanja države spreminja skozi športno kariero. Predpostavljamo, da dlje ko športniki trenirajo in tekmujejo na svetovnih pokalih ter svetovnih prvenstvih, globlji postane odnos do države in občutek nacionalne pripadnosti.

Športni dosežki so po mnenju športnikov eden izmed načinov promocije države po svetu. Dosežki, ki k temu pripomorejo največ, so iz svetovnih pokalov in svetovnih prvenstev. Razlog vidimo v tem, da se takih tekmovanj udeleži ves svet in se lahko država dokaže

svetovni javnosti. Športniki ne vrednotijo svojih dosežkov kot relevantnih pri tem, vzrok pa je v tem, da so na svetovnih prvenstvih in svetovnih pokalih dejavni šele kratek čas. Tudi tukaj smo mnenja, da se bo dojemanje pomembnosti športnih dosežkov pri športnikih skozi športno kariero spremenilo.

Mladi športniki se še ne zavedajo popolnoma, da imajo v procesu ohranjanja nacionalne identitete Slovencev določeno vlogo. S pomočjo športnih dosežkov si država krepi določen status, ki ga ima v svetu. Šport, športne prireditve, športniki in njihovi dosežki imajo vlogo povezovanja naroda. Na športnih dogodkih se zbere množica ljudi, ki pride spodbujati svoje tekmovalce; preostali del javnosti spremlja tekmovanja preko medijev in v času, ko se dogodek odvija, se narod poveže. Skupaj pričakujejo najboljši izid, spodbujajo športnike, vzklikajo parole, ki spodbujajo nacionalno identiteto, in ponosno razkazujejo državne simbole. Ravno zaradi tega lahko sklepamo, da ima šport pomembno vlogo v procesu ohranjanja nacionalne identitete.

6 VIRI

Barle-Lakota, A., Počkar, M., Novak-Fajfar, B., Renner, T., Antić, M.G., Popit, T. idr. (2008). *Sociologija. Učbenik za 280-urni predmet sociologije v 4. letniku gimnazijskega izobraževanja*. Ljubljana: DZS.

Barle, A., Počkar, M., Novak-Fajfar, B., Popit, T. in Pluško, A. (2004). *Uvod v sociologijo*. Ljubljana: DZS.

Cecić Erpič, S. (2013). Athletes` careers in Slovenia: The remarkable sporting achievements of a small country. V N.B. Stambulova in T.B. Ryba (ur.), *Athletes` careers across cultures* (str.173-185). Hove: Routledge.

Cvirn, J., Grdina, I., Ivanič, M., Longyka, I., Prunk, J., Simoniti, V. idr. (2001). *Ilustrirana zgodovina Slovencev*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Doupona Topič, M. (2010). *Objektivnost v športnem novinarstvu*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Doupona Topič, M. in Petrović, K. (2007). *Šport in družba: sociološki vidiki*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Godnič, V. (2005). *Vloga športa pri oblikovanju nacionalne identitete Slovencev*. Magistrsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Grdina, I. (1999). *Od rodoljuba z dežele do meščana*. Ljubljana: Studia humanitatis.

Huizinga, J. (1992). *Homo ludens*. Zagreb: Naprijed.

Jošt, B., Sila, B., Leskošek, B., Tušak, M., Doupona Topič, M., Cecić Erpič, S. idr. (1999). *Analiza spremljanja športnih panog v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo.

Južnič, S. (1993). *Identiteta*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Košorog, I. (2004). *Šport in narodna identiteta*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Macura, D., Doupona Topič, M. in Mekinda, B. (2010). *Statusna vprašanja slovenskega športa*. Ljubljana: Fakulteta za šport: Zavod Enajsta akademija.

Pavlin, T. (2005). *»Zanimanje za šport je prodrlo med Slovenci že v široke sloje« (telesnokulturno in športno organiziranje na Slovenskem pred prvo svetovno vojno in po njej)*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

- Rode, F. (1992). *Slovenska nacionalna zavest*. Ljubljana: Družina.
- Smith, A. D. (1991). *National identity*. London: Penguin Books Ltd.
- Stambulova, N.B., Henriksen, K. in Roessler, K.K. (2010). Holistic approach to athletic talent development environments: A successful sailing milieu. *Psychology of Sport and Exercise*, 11 (3) 212–222.
- Starc, G., Kovač, M. in Doupona Topič, M. (2005). *Šport in nacionalna identifikacija Slovencev*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo.
- Starc, G. (2003). *Discipliniranje teles v športu*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo.
- Stepišnik, D. (1974). *Telovadba na slovenskem*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Toš, N. in Bernik, I. (2002). *Demokracija v Sloveniji: prvo desetletje*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Trtnik, A. (2011). *Oblikovanje nacionalne identitete skozi šport*. Magistersko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta družbene vede.
- Valant, A., Kovač, M. in Doupona Topič, M. (2004). *Šport in slovenska nacionalna identiteta*. *Šport*, 52 (3), priloga, str. 3–9.
- Vrbinc, F. (1982). *Slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

6.1 INTERNETNI VIRI

Jamnik, Tilen, 2013. Prva asociacija na Slovenijo mora biti agresivna in borbena ekipa. MMC: Prvi interaktivni spletni multimedijski portal. Pridobljeno 22. 8. 2013, iz <http://www.rtv slo.si/sport/kosarka/ep-v-kosarki-2013/prva-asociacija-na-slovenijo-mora-biti-agresivna-in-borbena-ekipa/315595>.